

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺԱՊԱՌԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ստորագրող 34րդ տարեշրջանի (1918-1919 թվական) բաժնորգրագրին է 20 ֆրանկ. թիւերի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԹՈՒԿ: Ամսական բաժնորգրագրին է 2 ֆրանկ. թիւերի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ: Նամակ կամ դրամ դրկելու M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԳՏԱՐԻ

(ԹԻԻ 11)

1919 ՄԱՅԻՍ 7 ԴՆ.
(Հ. Տ. 1919 Ապրիլ 24)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մի ամար միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր է վերագրածունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միլակ գիրը 1 ամիսով կարծէ: 1 զլխագիրը 2 ամիսով: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՒՅՆ ԳԵՍԵՒԹԻՒՆ

Յուսման պահանջը. — Կիլիկիան նամականի (Մէրսին). — Նամակ իտալական (Հում). — Փաղքի Հայ տնտեսական գրաւորակներ. — Սամանի միջնակ Թուրք գրաւորակներ. — Փախտականների ներգաղթը Երեւանէն դէպի Նախիկի Տաճկանաստան. — Հայկական լուրեր. — Բժշկական Հայ առաքելութիւն մը Կիլիկիայի համար. — Ազատութեան արշաւորին դիմաց. — Հայ գործիչների նկարներով քարտ-փոստներ. — Տնտեսական. — Փաղքի պերի ֆուտբոլ ֆուլբը. — Ազգերի ընկերակցութեան դաշինքը. — Իտալիա. — Գէպի խաղաղութիւն. — Երբանուրիւն և իր մշակոյթը. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՕՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Այն կողմէն որպէս հոգիներ մէկ բան կը ձգտեն այժմ, մէկ մասնապատկեր և ցանկութիւն ունին որ նաեւ ցանկութիւնը պէտք է ըլլայ հասարակ հայութեան. պահանջել համարաշար թիւեր, վերջ տալ կուտակ ցանկան անժամանակ պայքարներուն և միահարկ ցցաւը ոտքի կանգնել ի ինչո՞ր մեր արդարան շահերուն:

Հայ ազգի բարեկարգ վարկեանին է որ կապրինք. մեր թշնամիներ կը ջանան ամէն կերպ զրկուածութիւններով և ստապատիք զրկուածութիւններով մեր միտքը, քաղաքացիական կարգաւորութիւն, կառավարչական ընդհանրութեան գործի հաշտել և մեր գաղտնի գէտ խորհիւր և խաղի կանգնել. իսկ մեծ պետութիւնները, ասոր. ամ սեփական շահերէ, կրնան օգտագործել այն ամէն աննպատակ առիթները որոնք պիտի գործէին մեր իրաւունքէն և պահանջէն մաս մը գեղջիկ ինչ պէտք է ընենք ուրեմն. թող ամէն Հայ այս հարցը ուղղէ ինքն իրեն և պատասխանը ինքնին կուտանայ. կուտանայ պատասխանը արամաքանութեան և մաքուր հայ բնասիրութեան:

Մենք չենք հասկնար թէ այսպիսի վարկեաններու մէջ կ'ընայ գաղտնի Հայ մը որ խուկ կը մնայ հրամայա-

կան պահանջին և չուզեր հասկնալ թէ ինչպիսի գերհզօր և վճռական նշանակութիւն մ'ունի հոգեկան բարոյական ոյժը, որ միայն ձեռք կը բերուի կատարելով և ամբողջական սրտակցութեամբ և գործունէութեան համաժողովորդութեամբ:

Երբ մեր գաղտնի պահանջը ներկայացուցան խաղաղութեան մարտին, գաղտնիցան նոյն իսկ բարեկամ օտարներ որոնք չվարանցան փոքրամասնութեան ինչո՞ր մը մէջտեղ ձգել. անոր շուրջ իրենց առարկութիւններ կեդրոնացնելու համար, առանց նոյն իսկ հաշտութեան թէ այդ մեր յանցանքը չէր, այլ բարբարոսութեան մէկ շարահիւսիք. խաղը, հակամարտութիւն և պայքարին մէկ զարձակութիւն որոնք անպաշտպան զահր իրաւունքն ու պայքարը, Եթէ անոսիր ու անբնական երկայնի մը առջիկայ պէս կը գաղտնի մեր բարեկամներ, ապա ինչ պիտի լռէին եթէ մենք մեր իսկ ձեռքով մեզ համար ունը պատմ պարտաւորութիւն և պատճառներ յարուցանէինք:

Այս այսպէս է. մենք չենք կրնար փոխել շահու պայքարը, բայց կըրնանք և իրաւունք անինք մենք ու պայքարելու մեր գաղտնի համար և առարկ ամենաէական և այժմեական պայքարին է հոգեկան ոյժը, որը գոյացնել շտա պիտի է եթէ ուզենք. Եթէ մէկ կողմէ կարող մէկդի ձգել այժմ կուտակցական և անձնական եւ, մեծամասնութիւն և փոքրամասնութիւն, եթէ անընդունակ ենք այսքան փոքր, չնչին գոհարութեան մը, ուրեմն ոչինչ կարծենք:

Կուզենք հաւատալ որ հայ հոգին պիտի զխնայ անապ հայրենիքի գերագոյն շահերու ձայնին և հասարակական զննով մը նուիրագործել այն սրբազան միութիւնը որուն անհրաժեշտութիւնը ոչ միայն մենք այլ մեզմէ անհամեմատ ուժեղ ու մեծ ազգերը զգացին և գործադրեցին այս պատերազմի ընթացքին:

Պէտք է հասկնալք որ պատմա-

խոնախու օրերու մէջ կապրինք, և մենք պարտաւոր ենք հայաստանի վերականգման ու փրկութեան միջոցներուն վրայ խորհել և ապա գործել. աշարժութեամբ, միասիրտ կորովով և հոռոտով որպէսզի ամէն ոք գիտնայ թէ այս ազգը կուզէ ապրիլ և գիտէ ապրիլ, քանի որ գիտէ շարժիլ պահանջին համեմատ և զոհել ամէն բան:

Մենք պարձեալ կը գիտենք մեր կուտակցութիւններուն և կը խնդրենք համարաշարէն գործակցել. Ամերիկահայ ներքին պայքարը պէտք է վերջ գտնէ այսու. Ղեկավարներու պարտքն է ազգութիւն տալ ազգային շահերու համեմատ և մարտի ու պարտաւոր է անապ սրբազան գաղտնի մը պահանջին. խոտափինք ամենափոքր զենք մը իսկ տալէ մեր թշնամիներու և բարեկամներու ձեռքը:

Այսպէս է որ վաղը մենք ապա պիտի մտնենք իրաւահարկ մեծ և իրաւունք պիտի ունենանք վարկելու մեր գիտակցութեան պատուը. հայաստանի ազատութիւնը:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՆԱՄԱՆՆԵՐ

Մէրսին, 25 մարտ 1919

Քարտեանդ հայրենիքը, արեւելուայ և արեւմտու, գերեզմանի եղբայրներ վերագործած հե ի հե կը պանծայ զէպի ազատութիւն, զէպի վերաշինութիւն. հայ մի գործարդի ազգեւոր կենսամակութիւնը զէպի բարձր կը սաւառնի միշտ:

Վիտալութեան չլմանը անցաւ, ամենքս ալ սթափուած ենք և կը գանուինք ծով կայրքի և հսկայական աշխատանքի տալէ. աշխատանք ամէն ուղղութեամբ, քաղաքական, անտեսական, կրթական, գաղթականական և այլն և այլն: Եւ հայ բոլորի ընդհանր իրթաւը համար հարկաւոր է կորովի և անխնայ կամքի տէր մարդ և ղրաւ, և սովորին աշխարհ կուտ անհրաժեշտ ազգակներ կը պահին, ցարդ զուրաշն հօրիկ եղածին չափ ոչ գրամական օգնութիւն և ոչ ալ հասարակական գործիչներ մտան երկիր. և իրերու այս ընթացքով, բնականաբար տղի ունեցան անխառնակ թերութիւններ որոնց անմիջական հետեւանքը յաւաքում կրնայ ըլլալ:

Կազմուած են Հայ Ա. գային Միութիւններ Ատանա, Մէրսին, Տարսն և նաեւ Երեստապարզայ Միութիւններ և Կարմիր խաչի խումբեր: Այսպէս ուրեմն Կիլիկիան իր սեփական ոյժերով և հայրենիքի պաշտպան իր հարազատ զինուորներու օգնականութեամբ ունեցաւ քաղաքական գործերու և մտաւոր զարգացման ստատուս իր կազմակերպութիւններ:

Ա. գային Միութիւնները, իրեն զիկաւար մարմին, կը գործեն միշտ, կը զիմեն պէտք եղած անգիրք և կըրողին գաղթականներով:

«Երեստապարզայ Միութիւնները որոնք կուտ ունին ժողովուրդի մասաւոր սնունդի ստատուած գործին զարկ տալու, կաշխատին ոգի ի բոլին: Վերադարձար Կիլիկիայ մէջ բարոյական անկում մը կայ. և ահա Երեստապարզայ միութիւնները ամէն ջանք ի գործ կը զենեն ժողովուրդը զերծ պահելու մտաւորութիւնէր. գերադարձար միջոցներ կը պահին և անոնք տայժմ կը գահանան ակումբներ բանալով միայն և ամէն կերակի բարանական ժողովներ կազմակերպելով: Յաւալի է որ ակումբներու մէջ, թերթիքէ գառ, ընթերցանութեան գրեքեր և գրքային կը պահին, պարզ այն պատճառով որ արդէն նիւթական միջոցներ կը պահին: Ահա մեզ է որ արտաստանք միտքներ գրողարաններ և ակումբներ. օգնութեան փութան երկրի ակումբներուն:

Կարմիր խաչի խումբերը, հակառակ որ գործելու մեծ առաքալը կայ, թող կը շարժին և կը բաւականանան միայն ու միայն նիւթական միջոցներ ձեռք բերելով և օրքան որ գիտեն, Ազգ. Միութեան հետ համագործակցարար օգնականութիւն կարտեաններուն. աւայժմ ապէ տեւի բան մը կարելի ու չէ ընել. քանի որ կեդրոն մը չկայ, հրահանգող մը չկայ:

Այս է իրական պատկերը Կիլիկիայ Ազգային գործերուն և ի նկատի ունենալով տարածութիւնը պայմանները, ի հարկէ անխառնութեան պիտի ըլլար քննադատել կողմակերպութիւնները. սակայն և այնպէս քննադատելի կէտ մը կայ որ չեմ ուզեր զանց ընել. այդ այն է որ Կիլիկիայ մէջ, մանաւանդ Ատանա, բարոյական անկում կայ: Այս վրդուկեցուցիչ երեւոյթին վրայ մենք երկար կանգ չպիտի առնենք այժմ. առաջին անգամն է որ այս անախկալ երեւոյթին կը հանդիպենք և կը բաւականանանք զգուշացնելով. գոյութիւն ունեցող մարմինները ամէն ջանք կը թափեն առաջը առնելու համար:

Ինչպէս ըսի, մարմինները կը գործեն բայց տարաբարգաբար. համապարփակցութիւն գոյութիւն չունի. այնպէս որ Մէրսին, Տարսն, Ատանա, Տէրթ Եօլ, Իւրաքանչիւրը անհատ անհատ կը գործեն առանց իրարմէ անգիտութիւն ունենալու. յաճախ ձախողանքի և անյաջողութեան

պատճառը այս է: Այս կէտը նկատեցին և կազմակերպողները ու կարծիքներու փոխանցումէ մը յետոյ, վերջապէս մարտ 17-18-19ին Ատանայի մէջ տեղի կունենայ Ազգային Միութիւններու խորհրդակցական ժողով մը: Կիսմանք որ ներկայացուցական այս ժողովը հրապարակապէս չուրջ չինիլ որոշումներ տալէ յետոյ, կազմած է զործունէութեան ծրագիր մը որ մասնաւոր տակ է և շուտով ըստ կը տեսնուի: Այս ծրագրի գործնականացման համար նահանգային ժողովներ տեղի պիտի ունենան:

Այս բոլորէն յետոյ, Կիլիկիան աշխարհը վերադարձնումի յայտ օրերուն ունեցաւ նաեւ իր մասնաւոր, Կիլիկիա» եռօրեայ թերթը, որ Ազգ. Միութեան կիսապաշտօնական օրկան կարելի է համարել: Գաղափարները հանգամանքները թոյլ չեն տար տեղի ընդարձակ ծաւալով հրատարակել այս լրագիրը որուն շուրջ խմբուած են կարող ոյժեր:

Գ.Ա.ՐԱՆԻ

ՆԱԽԱԿ ԻՏԱԼԻԱՆ

Հոտ, 1 մայիս 1919

Ներկայացումը որ պիտի արուի ի նպատակ հայ սրբերու ու տարագրեալներու, որոնք մասին խօսած է իմ թղթակցութիւններէս մէկին մէջ, վերջնականապէս տեղի պիտի ունենայ ամսոյ 9ին:

Խաղիկ համար միջազգային այս փափուկ փայլեաններուն հակառակ, թագուհին թողարած է իշխանուհի Yolanda-ն հանգէսին նախապահութիւնը ընդունելու:

Թագուհին այս որոշումը տալէ առաջ կարծիքը հարցուցած է արաքին ու ներքին գործոց նախարարներուն, որոնց կարծիքը, ինչպէս կը տեսնուի արդիւնքէն, մեզի նպատակը եղած է:

Խաղիկ հայ Ռուստոպական Միութիւնն ալ ի նպատակ հայ սրբերու հանգանակութիւն մը բացած է հայ ուսանողաց Միութեան բարեկամներուն մէջ: Կըսուի թէ գումարը մինչև այսօր 1.300 ֆր. եղած է: Կը լուսանք որ երբ հանգանակութիւնը գոյութի, հայ Ռուստոպական Միութիւնը մասնաւոր միջոցաւ տեղիկութիւն կուտայ հասարակութեան:

ԱՕՍ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԵՂԵԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Փարիզի Հայ Տեղեկատու Գրասեն. Կազմէ (Bureau d'Information Arménienne) մեր ստացած ֆրանսերէն հարցազրուիչներէ հայերէն թարգմանութիւնը կը զննէք այստեղ:

Հայ Ազգային համագումարը

Թիւրքիա Հայերը ինչպէս նաեւ Կովկաս, Պարսկաստան, Միջագետք, Սիրիա, Եգիպտոս, Եւրոպա եւ Միացեալ Նահանգներ ապաստանած Հայերը ներկայացնող պատուիրակներէ կազմուած Հայ Ազգային Համագումար մը մի քանի շաբաթներէ ի վեր իր նիստեր կը շարունակուին:

Նստեր փարիզի մէջ Ծառուղի Մոնդէյն (Avenue Montaigne), Թիւ 3:

Ազգային Պատուիրակութեան հրաւերած այդ Համագումարը իր աշխատանքն իր նիստեր դադարեցուցած է այժմ, ընդհանուր համաձայնութեամբ մը հայ պատմաբաններ ճրագիրը մշակելէ, Հայերի կրած վնասների արժէքը որոշելէ եւ ապագայ հայ Պետութեան քաղաքական կանոնադրութիւնը մշակելու համար յանձնաժողով մը կազմելէ յետոյ:

Համագումարէն ընտրուած Ազգային Նոր Պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալներէն.

Ն. Վ. Պօղոս Նուպար փաշա, բր. ֆլետչեր Ս. Տէր Բակոբեան, Տօգ. գէորգի Յ. Նէվրոյ և Գ. Փասարը. մոսկով և Տիարներ Ս. Չոպանեան և Վ. Թէ. Բեհան:

Այս պատուիրակութիւնը միասին պիտի աշխատի Հայ Հանրապետութեան Պատուիրակութեան հետ որ բաղկացած է հետեւեալներէն.

Տիարներ Ս. Ահարոնեան, Հ. Օհանջանեան և Մ. Բարաջանեան:

Այս երկու պատուիրակութիւնները միասին կը կազմեն Սփրոզական Հայաստանի Պատուիրակութիւնը (La Délégation de l'Arménie Intégrale) որի նշանակումը պիտի լինի «Սփրոզական Հայաստան» ազատ եւ անկախ իր պատմական սահմաններէ մէջ:

Փարիզ, 29 ապրիլ 1919

Համագումարի փակումը

Փարիզի Հայ Ազգային Համագումարը ապրիլ 22ին վերջացուց իր աշխատանքը եւ յետագեց իր նիստեր:

Այս առթիւ եւ պատուիրակների ցրումէն առաջ, Հայ Ազգային Պատուիրակութեան նախագահը Նորին Վսեմութիւն Պօղոս Նուպար փաշա գեղեցիկ գաղափարն ունեցաւ զանաք ամէնքը միասին պատուաճաշի մը հրաւիրելու որ տեղի ունեցաւ ապրիլ 25ին կէսօրին, Տառուղի Մոնդէյն, Թիւ 3, Համագումարի մեծ սրահին մէջ:

Այդ միջոցին Փարիզ գտնուող բոլոր պատուիրակները ընդունեցին Պատուիրակութեան նախագահի հրաւերը, որով 30 պատուիրակներ սեղանակից եղած էին պատուաճաշին: Տիկին Չոպէ Լեւոնեան, Տուֆի նախկին անդամ Տ. Աջեմեան եւ Կ. Կոստեյի Տ. Մարաշեան բազմապատկերէին մէջ էին իբրեւ հրաւիրուած հիւրեր:

Ճաշկերոյցը, որին կը նախագահէր Նորին Վսեմութիւն Պօղոս Նուպար փաշա, սիրալիր մտերմութեան մթնոլորտի մը մէջ կատարուեցաւ: Աղանդերի ատեն, հայրենասիրական ճառախօսութիւններ ըրին Ամեն. Տ. Եղիշէ Արքեպ. Գուրեան, Ն. Վ. Պօղոս Նուպար փաշա եւ Տիարներ Աւետիք Ահարոնեան, Արշակ Չոպանեան, Տօգ. գէորգի Փասարեան, Գ. Նորատուկեան, Աջեմեան եւ Տօգ. գէորգի Նեվրոյ:

Պատուաճաշը, ուր մինչեւ վերջը մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր, վերջացաւ Գուրեան Սրբազանի աղօթքով եւ կըրնանք ըսել թէ նպատեց Համագումարի անդամներին միջեւ անքակտելի սրտակցութեան կապեր ամրապնդելու:

Փարիզ, 30 ապրիլ 1919

ՍԱԽԱՆԵՆ ՄԻՆՉԵԻ ՍՈՒՂԳ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԱՆԳԼԻՍՏԻՆԵՐԷՆ

Հոտունէն կը հարգուեն ապրիլ 29ին. «Տեղեկութիւն ստացուած է որ Թիւրքերի կողմէն Բրիտանիայի ներքին կառուած լինելու հաւանականութեան գէթ նախապայուշութեան համար անգլիական զօրքեր զբաւած են Սամսունը, Մարգուտը, Ամասիան, Թոգաթը (Եգիպտոս) և Սըւազը (Սիրասիա):

ՓԱՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՂԹԸ ԵՐԵՒԱՆԷՆ ԴԵՊԻ ՆԱԽԿԻՆ ՏՈՃԿԱՆԱՅԱՆՆԵՐԷՆ

«Ճակատամարտ»-ի ապրիլ 16ի թուին մէջ կը կարդանք Կովկասէն իր ստացած հետեւեալ տեղեկութիւնը.

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած տաճկահայ փախստականներու համագումարը արդէն լրացուց իր նիստերը: Համագումարին մէջ որոշուեցաւ՝ փախստականները իրենց տեղերը վերադարձնելու համար, կազմել մարմին մը երեք հիւղերով: Ա. Փախստականներու պահպանման եւ ապահովութեան հիւղը: Բ. Պարենաւորման. Գ. Քաջայուսած անտեսութեան վերանորոգման հիւղը: Աւելուած տեղեկութիւններու համաձայն, Քիւրտերը լեռներէ իջնելով կը գրաւեն դաշտավայրերու հայկական ամայի գիւղերը: Որոշուեցաւ ղեկել դաշտակիցներուն եւ փարիզի հայ պատուիրակութեան, Քիւրտերու շահատակութիւններուն առջեւ առնելու համար:

Շուտով Երեւանի մէջ կը կազմակերպուի տաճկահայերու զօրք որ պիտի գրաւէ Տաճկահայաստանը, մինչեւ փախստականներու վերադարձը: Գաղթականները հայրենիք պիտի դրկուին հետեւեալ գիծերով. — Ա. Երեւան Միակու երկաթուղով. Բ. Իգտիր-Բերկը — Կ. Սարը-Գամիշ — Բասէն — Էրզրում — Երզնկա եւ Գ. Կողգուան — Բասէն: Ճամբաներուն վրայ պիտի բացուին պարենաւորման կայաններ, փախստականներուն ծրի պարէն բաժնիքներ եւ բժշկական օգնութիւն հասցնելու համար:

ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ

Օրաթերթ

Բարբառոս Թիւրք դահիճների ձեռքով հայազատութեան գոհուած ԱՅԱՍՏԱՄԱՐՏ լրագրի ընթերցողները կրնան գէթ մխիթարուիլ, իմանալով որ անոր արհիւններէն վերածնած է այժմ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ լրագիրը: «Ճակատամարտ» ժառանգած է իր ծնողների կորովն ու գաղափարները եւ կը շարունակէ անոնց կտակած ազատամարտը:

Բաժնորդագին արտասահմանի համար՝ տարեկան 280 ֆր. վեցամսեայ 140 ֆր.:

Հասցէն «Djagatamart» Journal arménien, Rue Cabristan N. 37. Péra. Constantinople. (Poste militaire française)

ՀԱՒԵՊԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հայկէսէն մեզ գրուած ապրիլ 8 ամսաթիւ նամակէ մը կը քաղենք հետեւեալը.

«Այսօր 500 հոգի ճամբայ ելան

կայարանէն դէպի Ատանա անգլիա. կան օգոմպիլներով, այսինքն 24 օգոմպիլ՝ իւրաքանչիւրին մէջ 20 հոգի. կերթան նաեւ դէպի Ալեք. սանտրէթ և Տէօրթ երկ. դրէթէ ամեն շաբաթ երկու անգամ, մօտ 1000 զաղթականներ կը ճամբորդեն դէպի Կիլիկիա:

Շաբաթէ մը ի վեր է Տիգրանա. կերտ մնացած խեղճուկրակ շատ մը հայ ընտանիքներ վախճալով Թիւրք. քաց յանկարծակի վայրագութենէն որ կը կատկածուի, ստիպուած են զաղթել զալ դէպի այս կողմը, վերջին ծայր թշուառ ու դրէթէ մերկ վիճակի մէջ:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԻԼԻԿԻԱԻ ՀԱՄԱՐ

Անցեալ շաբաթ փարիզէն Մար. սէյ հասաւ հայ բժիշկներէ և հիւանդագազնահիւնէ բաղկացած առողջապահական առաքելութիւն մը և երէկ Դուլանէն Ասիւ շոգենաւով մեկնեցաւ Կիլիկիա երթալու համար:

Այս առաքելութեան պետ նշա. նախագահ է Ժորժի մէջ քաջածանօթ Տօգ. Ղազարոսեան որ վերջին պահին Մարաշի հասաւ իր գտնար հետ միասին: Անոր քաջակալութեան միջոցին առժամայէն կը փոխարինէր Տօգ. Տաւադեան Կեսարացի, որ փարիզի մէջ կը գործէր. առաքելութեան միւս անդամներն են Լու. զանէն եկած բժիշկներ Ամասիան (Երզնկացի), Չամարեան (Թոգաթ. ցի) և Մարգուտեան (Պարսկահայ). այս վերջին կը նկատուի իւրի հիւանդագազնահիւն, իւր գուրդերի քաջութիւնը: Միւս երկու հիւանդագազնահիւն են Օր. Չարուհի Մասհհեան (Պարսկահայ, Յովհ. խան Մասհհեանի քորը) որ Սիւսի մէջ ուսած է զբաղմունքներ, պատմութիւն և փիլիսոփայութիւն, և Օր. Հայկանոյ Բարամեան (Թէհրանցի) որ նորպէս Սիւսի մէջ հետեւած է բնական գիտութեան (licenciée ès-sciences):

Առաքելութիւնը իր հետ կը տան իւր թշկական դեղեր և հարիւր ան. կողմի կազմած որ փարիզի Սիւսի. Կան կարմիր խաչը նուիրած է փարիզի «Էնդիդիւ Բասդէօր» շուրքած է պատուատի շիճուկներ: Յրանաական պաշտօնական մարմին. ներք շատ լու վարժուեք ունեցած և զիւրութիւններ տուած են հայ առաքելութեան:

Այս առողջապահական առաքելութեան կեդրոնը պիտի լինի Ատանա ուր կը փոքրիկ խումբեր պիտի շրջին Կիլիկիայի զանազան քաղաքները և հարկ եղած օգնութիւնը տան զաղթականներին և կարօտեալ:

հա. 24 20 26 28 30 32 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58 60 62 64 66 68 70 72 74 76 78 80 82 84 86 88 90 92 94 96 98 100

Ներքին: Առկա ատաղ Սիւրիսի Հայերի
ժախքով կիլիկիա մեկնած հայ բը
ժիշկները ևս սրունց մասին գրած
ենք որդէն Արմէնիսի ԼԳ. թիւ 35ին
մէջ, այս առաքելութեան տրամա
զրութեան առկա պիտի գտնուին
այսուհետեւ Ազգային Պատուիրա.
կութեան կարգադրութեամբ, որի
իրաւասութեան ներքեւ պիտի դուր.
ծէ առաքելութիւնը:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐԵՒԱՆՑՍԻՆ ԴԻՄՍՑ
(կարգադրութեամբ՝ Իտալիոյ
Հայ Ուսանողական Միութեան
գրական երկնային մը աւտով)

(Հար. 39րդ. Թուին եւ վերջ)

«Հայութիւնը Հայաստանին» այս
սկզբունքը մեր քայլերուն առհիւ.
րայն, մեր իրաւունքն կողմնացոյցը,
մեր գաղութարարականներուն վառ
ատաղ պէտք է ըլլայ. ապա թէ ոչ,
Հայաստան օտարներով, հոգ չեն ը.
սենք օտարները՝ պիտի ըլլայ ընչա.
քայցերով, թողաւորենք նաեւ ընչա.
քայցերը՝ պիտի ըլլայ դարձեալ դա.
հիծներով լեցուն և պիտի դառնայ
վերստին զժախք. Միշտեա փոք
պատճառներով, կամ իմ պահասու.
թեամբ ինչ կրկնայ, կամ ես հետեւն
կողմնէմ ըսող հայրենիք չգարծոյն
կամ վերստին գաղթող պանդուխտ
ներ, օտարներու հիւժիւ գրկին մէջ
անօգուտ հարստութիւններ գիշերով
և այգանելի պատարանքներով կապ
բին և մերթ ընդ մերթ իրենց գա.
ռանցանքներուն մէջ կը յիշեն հայ
բնիքը և կը յիշեն միայն այն ատեն
երբ կը լսեն անոր ողբի ձայնը և
իրենք ալ իրի թուղ. հայրենասէր
«հայրենիք, հայրենիք» կը պոռն
օտարներու ականջին և իրենց դրա.
մի շփոթով իրենց խղճի ձայնը կու.
գեն խեղդել:

Այո՛, ընկերներ, քալա քիչ մը
մեծ առի բայց ճշմարտին հանգէպ
փոքր իսկ կը զգամ:

«Հայութիւնը Հայաստանին» ըլ.
լալէ վերջ փոքրագի պայքարներով
չէ որ պիտի կարենանք մեր ազա.
տութեան, անտեսական ու զարգա.
ցողական նմանները բարձր պահել:

Հիմակուրէն մենք մեր մէջ շուտով
սկսելու ենք քաղաքացիի մը յատուկ
դաստիարակութիւնը. նկարագիրը,
ինչպէս գիտենք, ամէն շրջանակի մէջ
առաջնակարգն է. հոս ալ ես առա.
ջինը կը դասուի. Զօրաւոր նկարա.
գրով կարող ենք առաքելութիւննե.
րու ճանապարհը հարթել և շա.
տերու մէջ խիղճը, բարոյականը զօ.
րացնել և մշակել մտքին հետ սիրաւը.
Դաստիարակութիւն մ'է նաեւ զին.
ւորական կրթութիւնը. Մարզանքը
արդէն ինքն իր մէջ անհամար օգուտ.
ներ ունի, և հայրենիքի մը համար
միշտ պէտք են լաւ մարզուած, լաւ
կրթուած զիւրտ անհատներ:

Ուր էր թէ բոլոր ժողովուրդը
քաջութեան վարժ, քաջութիւնը պինդ,
զիւրտ բարձր, ճակատը բաց և ար.

դարութեան ամէն ը գլուխի միշտ
պատրաստ ըլլալ:

Ընկերներ, մարդու պէս ապրելու
համար կեանքի պայքարները անհա.
մար ու դժուարին են արդէն. ուր
կը մեան նորածագ փոքրիկ ազգի մը
պայքարները. Այսուհետեւ, յու.
սահատելու բնաւ հարկ չկայ. ար.
դէն յուսահատիլը այս տեսակ փա.
փուկ բոլորներու համար վտանգալիւն
է:

Վերջացնելով խօսքս, կը մաղթեմ
որ ամէն հայ անհատ ինք իր անձին
ճանաչողութիւնը ունենայ. ճանչնալ
իր պարտքերը, պահպանութիւնները
և իւրօրոքան հաստատ կամքով ինք.
զինքը մղէ դէպի բարոյական դար.
գացում, դէպի կատարելութիւն:

Անհատական զարգացումներով է
որ կը լրանք անպարտելի, անընկճելի և
յարգանք ազդող ազգ մը որովհետեւ
ազգ մը կազմողները ուրիշներ չեն
բայց եթէ նոյն ազգի անհատները:

Կը մաղթեմ նաեւ որ դեռ նոր ստ.
հոգ մեր թշուառ անցեալին վրայ
փոխանակ անդադար արցունքներ
թափելու, ինքզինքնիս ամուր բրու.
նենք և այս «պատմութեան արշալոյ.
սին դիմաց» հիացումով կանգ առ.
նենք. դիտենք հին ու նոր անցեա.
լի հոյակապ զիւրազնութիւնները,
մարտիրոսութիւնները և ազգային
այս վեհ յիշատակներուն խորհրդա.
ւոր տեսքը, խանդավառիչ ձայնը՝
մեր այդ եղբւրներու հայրենիքին լեռ.
ներուն, բլուրներուն վրայ, անտառ.
ներուն, պուրակներուն մէջ պտտած
կամ գետի մ'ափունքը նստած ա.
տենիս, անոնք վերստին ու անդա.
դար կրկնուին մեր աչքերուն, մեր
ականջներուն, որպէսզի մեր կորովը
երկպառակութեամբ կամ հեղու.
թեամբ չթափնայ և թշնամոյն ու
անարդարութեան առջև անգամ մը
եւ չընկրկինք:

Փատովա ՏԻԷԶԻ

**ՀԱՅ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ
ՔԱՐԳ ՓՈՍԻՍԻՆԵՐ**

Իտալիայի Հայ Ուսանողական
Միութիւնը գեղեցիկ գաղափարն
ունեցած է հայ անուանի գործիչնե.
րի պատկերներով քարդ. փոսգալներ
հրապարակ հանելու որպէսզի ժող.
վուրդը գանձեք աւելի յաճախ իր
աչքի և մտքի առջև ունենայ:

Հետեւեալ գործիչները պատկերնե.
րով տպուած քարդ. փոսգալները կա.
րելի է ստանալ նաեւ Արմէնիսի գրա.
սենեակէն. 1. Խորիմեան Հայրիկ.
2. Պետրոս Աղամեան. 3. Դանիէլ
Վարուժան. 4. Մոմ Խարճանեան
(Սիւրմանթո) և 5. Դաւիթ Դաւի.
թեան (Լուծակահար):

Մարտի 12-ին մէջ կը ծախուի 20
անդրիսի. Մարտի 12-է դուրս կը շրջի.
ւի, փոստի ծախքը հաշուելով, 25
անդրիսի:

ՏԵՂԱՅԻՆ

Մարտի 12-ին Դաղթային Ընդհանուր
Ժողովը գումարուեցաւ մայիս 4-ի
կիրակի օր և թէ և դարձեալ մեծա.
մասնութիւն չէր դոյացած (40 ան
դամներէն 12ը միայն ներկայ էին և
բացակայներէն ալ 2ը իրենց քուէն
զրկած), կանոնագրի 9րդ յօդուածին
համեմատ այս անգամ կատարուած
է մատրան հոգարարութեան ընտ.
րութիւնը և Տ. Արման Թիւրա.
պիան 12 քուէով և Տ. Յովակիմ
Կարապետեան 11 քուէով ընտրուած
են. իսկ մնացած մէկ անդամի ընտ.
րութիւնը համեմատականի հետեւ,
առաւելագոյն քուէ ստացած 2 ան.
ձերի անունին վրայ փրատին քը.
ւէարկութիւն կատարուել է. և թէ և
Տ. Յ. Սէլեան մեծամասնութեան
քուէն ունեցիւր է այս անգամ, բայց
պնդեր է թէ ինք արդէն ընտրելի
չէր ներկայացած և այժմ ալ կը հրա.
մարի բացարձակապէս. ուստի իրեն
յաջորդարար մեծամասնութեան քը.
ւէն ստացած միւս ընտրելին, Տ.
Ղազար Չպուգեան, ընտրուած հա.
մարտ եր է:

Ուրախ ենք որ այսպէս վերջ գը.
տած է հոգարարութեան խնդիրը
և կարողութիւն կը մաղթենք նոր.
ընտրելիներ:

Ընդհանուր Ժողովին դիւանը (ա.
տենապետ՝ Տ. Յ. Սէլեան և տեսնա.
ղպիր՝ Տ. Գ. Ծահլամեան) այս ան
գամ իր հրաժարական ներկայացու.
ցիւր է Ժողովին:

Ընդհանուր նկատի չէ առեր այս
կէտերը Դիւանի հրաժարականը ա.
ռաջին անգամն է որ կը բերուի իրեն
և նախորդ նիստի օրակարգին մէջ
չկար այդ. հետեւապէս, այս նիստի
մէջ չկրնար որոշում տրուիլ այդ մա.
սին և նոր ընտրութիւն կատարուիլ
քանի որ մեծամասնութիւն չկայ.
կերէի թէ, իբրեւ գործնական մար.
դիկ, մտածեք են թէ կանոն, մեծա.
մասնութեան բացակայութիւն, ա.
պօրինութիւն և այլ այդպիսի բաներ
ինչ հարկ կայ նկատի առնելու քանի
որ եկեր ենք, այս խնդիրն ալ մեր
ուզածի պէս կարգադրենք թող լը
մընայ. Եւ ընտրեք են Տ. Յ. Սա.
հաթճեանը տեսնապէս և Տ. Պ.
Ջամարեանը տեսնապէս, Չգիտենք
թէ ընտրուածները կընդունին ապօ.
րինաւորապէս իրենց ընծայուած
պաշտօնը. Մեր դիտողութիւնը
իրենց անձնականի չվերաբերի բը.
նաւ. ամէն լուրջ մտածող պիտի
հասկնայ թէ միայն օրինական է մեր
դիտողութիւնը. Ներքին կանոնագրի
9րդ յօդուածին մէջ բացորոշապէս
գրուած է այս:

«Ընդհանուր Ժողովոյ առաջին
նիստին եթէ մեծամասնութիւն չգո.
յանայ, գիւանին կողմէ երկրորդ հը-

րաւերագիր կը գրուի յայտարարե.
լով գումարուելիք երկրորդ Ժողովին
ՄԻԵԿՆՈՑՆ ՕՐԱՍԻՍԻՆԵՐ ԿՐԱՑ
տալիք որոշման վերջնականութիւնը,
ստանց նկատի առնելու ներկայ ան.
դամաց թիւը»:

Ստանալի Ազգային Միութեան
ատենապետ Տիւր Տողդէն վար.
դապետեան, որ իր գործունէութեամբ
ծանօթ է արդէն հայ ըրագրութեան
ընթերցողներին, իր ընտանիքով
մէկտեղ եկաւ Մարտի 12-ի կիրակի
օր և վաղը կը մեկնի ասկէ գէպի փա.
րիկ, իր ընտանիքն ու եղբոր ընտանիք
կերթան Սիւրիսի ինք Տողդ. վար.
դապետեան փարիզէն կը վերադառ.
նայ Ատանա Բարեբաղդապէս Առա.
նալի Աղդ. Միութեան ատենապետը
կրցաւ գէթ կարճ տեսակցութիւն
մ'ունենալ երկրպագի կարծանքը
նոյն օր ասկէ Դուրն և անկէ շոգե.
նաւով կիլիկիա գնացող բժշկական
առաքելութեան հետ օրի կից լսեա.
վայրը պիտի լինի Ատանա:

ՓԱՐԻԶԻ ՀՈԳԵՐՈՐ ՀՈՎԻՐԷ

Փարիզի Ս. Յովն. Մկրտիչ եկեղեցիի
Հոգարարութեան մեկ հասանք գրու.
թեան մը կիմանանք որ Ամեն. Տ. Սեղիշ
Արքեպ. Դուրեան՝ Հոգարարութեան
առաջարկին եւ Ժողովի փափակին հա.
մեմատ, մայիս 4-ի կիրակի օր Ս. պա.
տարագ մատուցանելով, պատարագի մի.
ջոցին Ծայրագոյն վարդապետ ձեռնա.
դրեք է Փարիզահայերի հոգեւոր հովիւ
Արք. Տ. Վառնապուհ տապ. քանանայ
Քիպարեանը որ 20 տարեկան է վեր կը
վարէ իր այդ հովուական պաշտօնը:

Ծանօթ լինելով Տ. Վառնապուհ Ա.
քանանայ Ժողովը արժանութիւնն ու Ժրա.
շանութիւնը, շնորհակալ կը շնորհակալուի
իր եկեղեցական աստիճանի բարձրացու.
մը:

**ԱԶԳԵՐԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԴԱՇԽՆԵՐԷ**

Խորհրդածողովի համար Դաշնակից
տէրութիւններ փարիզ գումարուած
պատուիրակների ամբողջական մէկ նիս.
տին մէջ, ապրիլ 28ին, Ազգերի Ընկե.
րակցութիւնը կազմուեցաւ խմբագրուած
դաշնակցութիւնը ընդունուելով. այնպէս
որ այդ ընկերութեան դաշնակցիքը ստո.
րագրող ազգերը, ինչպէս եւ անոնք որ
խտոյ կը մտնեն ազգերի այդ ընկերակ.
ցութեան մէջ, այսուհետեւ իրենց միջեւ
տեսակ մը փոխադարձ երաշխաւորու.
թեան ընկերութիւն մը կազմած կը լի.
նին, իրար պաշտպանելու համար ունէ
անիրաւ յարակամս դէմ:

Ընկերակցութեան անգամները ունէ
տէրութեան հետ պատերազմի բըռ.
նուելէ առաջ պիտի դիմեն ընկերակցու.
թեան Գործադիր Ժողովի իրաւարարու.
թեան: Գործադիր Ժողովը կընտրուի Ըն.
կերութեան անդամակցող տէրութիւննե.
րէն, կանոնագրին համեմատ: Գործադիր
Ժողովի կեդրոնաւորը պիտի լինի Սիւրիսի
Ժնէվ քաղաքը:

Թէեւ Ազգերի ընկերակցութեան հա.
մար ստորագրուած դաշնակցութիւնը
կամ կանոնագիրը գործնական արդիւնք.
ների մասին պակասաւոր բան մը կը հա.
մարուի շատերի կողմէ, բայց ընդունուած
սկզբունքը, այդ նպատակով ընկերակ.

Le Gérant : François CARRIERE.
Marseille. — Imp^rmerie du Midi

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՍԱԿԱՆ ԺՈՐՏԱՊԱՐԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՍԱԿԱՆ ԺՈՐՏԱՊԱՐԿ

Ամբողջ 34րդ տարեշրջանի (1918 օգոստոս-1919 յուլիս) բաժնորդացինն է 20 ֆրանկ. թիւերի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻԿ: Ամսական բաժնորդացինն է 2 ֆրանկ. թիւերի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ: Նամակ կամ դրամ չի պահանջուի:
M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԳ. ՏԱՐԻ
ԹԻԻ 41

1919 ՄԱՅԻՍ 14 ԴԶ.
(Հ. Տ. 1919 Մայիս 1)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր է վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 տանգիմ կարծէ: Է զիտագիրը 2 տանգիմ:
Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲՈՎԱՆԻ ԿՈՒՅԻՆ

Վերջին հիգ մը. — Գիւրտերը կը դաւադրեն Հայաստանի մէջ. — Երիտասարդ թիւերը կը գործունէութիւնը. — Թիւերը անհայտնութիւնը Հայկական խորհրդարանին. — Օրիորդ Արշալոյս Մարտիկանեան եւ ամերիկացի գաղութը. — Մեր օրերը համար. — Ուղղութիւն. — Խաղաղութեան դաշնագիրը Գերմանիայի հետ. — Դէպի խաղաղութիւն. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՎԵՐՋԻՆ ԶԻԴ ՄԷ

Գերմանիա ներկայացու Վէրտայի դատաւարներուն առջև և ընդունեց իր պարտութեան նուիրագործութիւնը: Աւստրիական վերջ կարգը կուգայ Թիւրքիային որոշ քանակէն պիտի լոյս աշխարհ գայ Հայաստանի հարցը: Մէկ քանի շարժումայ խնդիր է այս:

Ամէն բան լինիցած է րոտով մէկ կողմ չբաշխինք բազմին թողով մեր ճակատագիրը: Եթէ նոյն իսկ Դաշնակիցները ցարգ իրենց մէջ կարգադրած ըլլան Թիւրքիայի խնդիրը, կրնան մինչև վերջին րոպէն նոր փոփոխումներ մտցնել պայմանագրին մէջ. ուրիշ մեր դատի լիակատար լուծման և մեր սրբազան իրաւունքներու ու արդարութեան հատուցման վրայ աւելի ևս հաստատ ըլլալու համար վերջին ճիգ մ'ալ գործենք և մեր միահամուռ կամքը ցոյց տանք Դաշնակիցներու մօտ:

Անտարակոյս Վէրտայի արգարաւ դաշնակցը չպիտի զլտնան մեր իրաւունքը, բայց Հայաստանի սահմաններուն և անկախութեան կերպի մասին անորոշ ու պզտոր ամպեր կը պտտորին քաղաքական հորիզոնին վրայ:

Մեր ջանքը պէտք է կեդրոնանայ այդ մշտն ցրուել տալու գործին վրայ:

Նախ մենք մեր դատի փաստաբանութիւնը նպատակադարձ կերպով պէտք է կատարենք, իրաւ է որ արդարութիւնը մեր զօրաւոր

նեցուկը պէտք է ըլլայ, բայց քաղաքական աշխարհի մէջ անոր արժէքը անուանական պիտակէ մը անդին չանցնիր շատ անգամ. ինքն գիրը չահեքու համաձայնութեան վրայ է:

Դաշնակիցները պէտք է համոզուին որ Սե Ծովին մինչև Միջերկրական անկախ և զօրաւոր Հայաստանի մը կազմութեամբ ապագայ ընդհանուր խաղաղութեան համար մեծ բարիք մը ընձեռուած կըլլայ. այդ պէտքերը բերու գրգռած համարման կան մոլեռանդութեան վրասակարհոտանքը կունենայ իր սահմաններու վրայ թուժ մը, ինչ որ նուազ կարևոր չէ Սե Ծովի և Ֆրանսիայի նման գաղթային պատմութիւններու համար: Այսպէս, Հայաստան իբր քրիստոնեայ պետութիւն՝ կը դառնայ միջնաբերդ մը, պատուար մը թիւրք նենգամիտ գրգռութեանց դէմ:

Յետոյ՝ քանի որ ստիպուած ենք օտարներէն սպասել մեր արդարութիւնը, պէտք է ջանանք անոնց բերնով իսկ պահանջել մեր իրաւունքը:

Այս տեսակէտէն շատ գովելի ոգեւորութեան մը մէջ կը գտնուին Ամերիկահայերը, Ամերիկացի բարձրատիճան անձնաւորութիւններն են. կեղծ համոզումով անկախ Հայաստանի մը օգուտներուն վրայ, կը դիմեն փարիզ նախագահ Ուիլսոնի և ուրիշ պաշտօնական անձնաւորութիւններու և կը պահանջեն Հայաստանի կատարեալ անկախութիւնը ծովէ ծով, ինչ որ իր որոշ ազդեցութիւնը կըրնայ ունենայ:

Մենք Ֆրանսահայերս ուշ մնացած չենք արգեօք այդ ուղղութեամբ աշխատանքներու մէջ:

Ի հարկէ Ազգային Պատուիրակութիւնը արթուն կը հսկէ մեր դատի վրայ և հարկ եղածը չլլա. նոր այս վերջին քառորդին մէջ վերջին ճիգ մըն ալ գլուխ հանելու ի խնդիր Հայաստանի միացած անկախութեան: Որպէսզի անոր գործը գիւրանայ, հայ գաղութները ևս իրենց կարգին պէտք է ոյժ տան

մեր իրաւունքին և եթէ կարելի է Ֆրանսացի և անգլիացի բարձրատիճան անձներու և մարմիններու բերնով պատգամեն այդ սրբազան իրաւունքը և Հայաստանի ընդարձակ անկախութեամբ իրենց ունենալիք առաւելութիւնները և շահերը:

Իսկ ասոնցմէ դուրս՝ հայ ժողովուրդի փոքրամասնութեան խնդիրը այնպիսի փոքրագի և ոչորմելի առարկութիւն մ'է որ լուրջ քննադատութեան մը իսկ չկրնար դիմանալ, մանաւանդ նոր ազատագրուող ազգերու տեսակէտէն:

Թիւրքերը իրենց վերջին յուսահատական ճիգերը կը թափեն մենք կրնանք գործնականապէս արժանի պատասխանը տալ իրենց զրպարտութիւններուն և շնական խաբարայութիւններուն, ցոյց տալով իրենց և մեր բարեկամներուն թէ Հայր գիտէ նաև տուրու և կորովի ըլլալ մտքի և դիւանագիտութեան պայքարին մէջ:

Պէտք է պայքարինք մինչև վերջին րոպէն և այս կըլլայ միահամուռ կամեցողութեամբ, եռանդով, հաւատքով և համերաշխութեամբ:

Թ. ԵՂՆԵ

ՔԻԻՐՏԵՐԸ ԿԸ ԴԱԻՄԴԵՆ ՀԱՅՍՏԱՆԻ ՄԷ:

«Փարիզի Հայ Տեղեկատու Պիւր»-ն զրկած է մեզ մայիս 7 եւ 9 թուականով հետեւեալ գեկոյցները:

«Հաւագոյն աղբիւրներէ առնուած ամենալիւրջին լուրերին համեմատ, Քիւրտերը տեղւոյս գործունէութիւն մը ցոյց կուտան Պարսկաստանի եւ Կովկասի սահմանագիծներին վրայ ուրկէ դէպի Հայաստան կը գաղթեն, մէկ տեսակէտով՝ հայկական հողին վրայ քրդական մեծամասնութիւն մը գոյացնելու նպատակով եւ ուրիշ տեսակէտով մ'ալ՝ Կովկաս եւ Պարսկաստան ապաստանած հազար հազարաւոր Հայերին իրենց հայրենի տուններ վերադարձը արգելելու համար, մահ սպառնալով անոնց:

Այդ դաւադրութիւնը նիւթած է երիտասարդ-թիւրք գոմիւնէն որ կը փորձէ անգամ մ'ալ գծտեցնել Հայերը Քիւրտերին հետ որպէսզի օգտուի անոնց հաւատարմութիւններէն: Այդ շարժումը

կազմակերպած է եւ կը վարէ Վանի եւ Մուսուլի նախկին վայի Հայտար պէկ, արքանեակն ու մեղսակիցը Վանի, Մուշի եւ Սասունի սոսկալի կոտորածներին կազմակերպիչ եւ պատասխանատու տըխրայիշատակ ձէվոնթ պէկի որ բանտարկուած է այժմ Կ.պօլսի մէջ: Իրեն կաշակցին շատ ազդեցիկ քիւրտ ցեղապետներ, Սոգի աղա եւ Սէիտ Թամա, որոնք կը գտնուին այժմ Պարսկաստան ուր Քիւրտերին կը մղեն երծայ Հայաստան տեղաւորուելու:

Արդէն ձէվոնթ ցեղը, որ 1.000 ընտանիք կը հաշուուի եւ որ Պարսկաստանի ու Կովկասի սահմանագիծներին վրայ վրանարնակ էր, գնացած տեղաւորուած է Վանի նահանգին մէջ ուր գրաւած է Հայոց ձորի Հայերին քած գիւղերը: Արդէն Այսնդի (Պարսկաստան) երկրամասի Արուստայի ցեղը գնացած տեղաւորուած է Վանի նահանգի Արճակ եւ Խարակոնի գիւղերին մէջ:

Մամալի ցեղէն համբաւաւոր Սմիւն, Տիւմալի երկրամասի Հայերի եւ Նեստուրականների կոտորածներին կազմակերպիչը, Կարապի ցեղէն 1000 ընտանիքների գլուխն անցած եւ համբաւ ելած է դէպի Վան:

Եւ Կ.պօլսն է որ այս բոլոր աշխատանքը կը վարէ եւ կառավարող է ու Կ.պօլսէն է որ մանրամասն հրահանգներ կը ղրկուին քիւրտ ցեղապետներին, երկարօրէն խորհուած ամբողջական ծրագրի մը համեմատ, Հայաստանի մէջ խաւերի արուեստական մեծամասնութիւն մը ստեղծելու եւ հարկը հազարաւոր Հայերի իրենց հայրենի տուններ վերադարձը արգելելու համար:

Եւ երիտասարդ թիւրք գոմիւնէն կրնայ յաջողիլ իր այդ կրկին նպատակներին մէջ եթէ Դաշնակիցները շուտով արգելք մը չդնեն ատոր:

Փարիզ, 7 մայիս 1919

ԵՐԻՏԱՍԱՐԳ-ԹԻԻՐԵՐԻ ԳՐԾՈՒՆԵՆԹԻՒՆԸ

Ժննվէն կը հաղորդեն.

«... Այստեղի լաւատեղեկ թիւրքերը կըսեն որ Թայէամ կը գտնուի Միւսիսի մէջ իր Կ.պօլսի ինքնիշխանական ընկերներ Ազմի, Պէտրի, ձէվոնթ, Տօք. Նազիմ եւ ուրիշ 50ի չափ ինքնիշխանական գլխաւորներին հետ մէկտեղ: Պոլշէվիգ Գերմանների հետ կաշխատանք պոլշէվիգ տարածելու խլամ բոլոր երկիրներին եւ գլխաւորապէս թիւրքիայի մէջ: Իրենց նպատակը պարզ է. ամենուրեք պոլշէվիգի անուան տակ խռովութիւններ գրգռել որպէս զի, եթէ կարելի է, նորէն անցնին իշխանութեան գլուխ եւ քրիստոնեայները սպաննեն թիւրքիայի մէջ